Lakien ja sopimusten velvoitukset

Kirsti Virkki, *ylitarkastaja, Varsinais-Suomen ELY-keskus*

Kulttuuriympäristöön kohdistuva lainsäädäntö ja sitä koskevat kansainväliset sopimukset luovat puitteet sen hyvälle hoidolle. Perustuslain mukaan ”Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille.” Kulttuuriympäristön huomioimisen kannalta keskeisiä lakeja ovat maankäyttö- ja rakennuslaki, luonnonsuojelulaki, rakennussuojelulaki, muinaismuistolaki ja kirkkolaki. Myös eri hallinnonalojen oma lainsäädäntö kuten maaseudun kehittämiseen liittyvät säädökset ja tielainsäädäntö vaikuttavat kulttuuriympäristön säilymisen edellytyksiin.

Kiinteät muinaisjäännökset on Suomessa rauhoitettu muinaismuistolailla, jonka mukaan kiinteisiin muinaisjäännöksiin kajoaminen edellyttää Museoviraston johdolla tehtävää tutkimusta ja kajoamislupaa.

Lailla rakennusperinnön suojelemisesta (joka 1.7.2010 alkaen korvasi rakennussuojelulain) suojellaan rakennuksia, rakennelmia, rakennusryhmiä tai rakennettuja alueita, joilla on merkitystä rakennushistorian, rakennustaiteen, rakennustekniikan, erityisten ympäristöarvojen tai rakennuksen käytön tai siihen liittyvien tapahtumien kannalta. Suojelu voi koskea myös rakennuksen osaa, rakennuksen kiinteää sisustusta taikka muuta rakentamalla tai istuttamalla muodostettua aluetta. Kiinteällä sisustuksella tarkoitetaan ovia, ikkunoita, listoja, tulisijoja, pinnoitteita, teknisiä laitteita, kiintokalusteita tai muuta näihin verrattavaa sisustusta sekä rakennuksen käyttötarkoituksen mukaisia, siihen pysyvästi kiinnitettyjä koneita ja laitteita. Lain tavoitteena on turvata rakennetun kulttuuriympäristön ajallinen ja alueellinen monimuotoisuus, vaalia sen ominaisluonnetta ja erityispiirteitä sekä edistää sen kulttuurisesti kestävää hoitoa ja käyttöä. Asemakaava-alueella rakennussuojelu toteutuu pääsääntöisesti kaavasuojeluna asemakaavoituksen yhteydessä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti.

Kirkkojen suojelusta on säädetty kirkkolaissa. Sen mukaan kaikki ennen vuotta 1917 rakennetut kirkot kiinteine sisustuksineen ja taideteoksineen on suojeltu automaattisesti. Myös kirkkotarhassa olevat rakennukset tai rakennelmat, kuten kellotapuli, hautakappeli,

porttirakennus tai kirkkotarhan aita ovat suojelun piirissä. Museoviraston ehdotuksesta on lisäksi suojeltu noin 50 vuosien 1917–1970 välisenä aikana rakennettua rakennustaiteellisesti merkittävää kirkkoa. Vastaavasti ennen v. 1917 rakennetut ortodoksiset kirkot ovat suojeltuja lain ortodoksisesta kirkosta nojalla.

Maankäyttö- ja rakennuslaki

Maankäytön suunnittelua ja rakentamista ohjaa maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL). MRL:n mukaiseen maankäytön suunnittelujärjestelmään kuuluvat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, maakuntakaava, yleiskaava ja asemakaava. Kaavojen sisältövaatimuksiin kuuluu myös kulttuuriympäristön huomioiminen kaikilla kaavatasoilla.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tehtävänä on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien seikkojen huomioon ottaminen maakuntakaavoituksessa, kuntien kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Tavoitteisiin on kirjattu myös kansallisen kulttuuriympäristön ja rakennusperinnön säilyminen. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (MRL 22 §, valtioneuvoston päätös 14.12.2017, kohta 3.4) mukaan on huolehdittava valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta. Suomalaisen kulttuuriympäristön kokonaisuus perustuu viranomaisten laatimiin valtakunnallisiin inventointeihin, joita ovat Museoviraston laatimat Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY ja muinaisjäännösinventointi (Valtakunnallisesti merkittävät suojelualuekokonaisuudet) sekä Ympäristöministeriön laatimat maisema-alue- ja perinnemaisemainventoinnit (Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet). Alueidenkäytössä on tarpeen tunnistaa nämä alueet ja ottaa huomioon siten, että niiden arvot turvataan.

Kaavoituksessa on osoitettava valtakunnallisesti merkittävät maisema- ja kulttuuriperintöalueet ja -kohteet. Valtakunnallisesti arvokkailla alueilla ja kohteilla alueiden käytön on sovelluttava niiden historialliseen kehitykseen. Kyse on sekä perinteen säilyttämisestä että alueiden kehittämisestä niiden ominaisluonnetta ja erityispiirteitä vahvistavalla ja niihin sopeutuvalla tavalla. Keskeisiksi kysymyksiksi näiden tavoitteiden toteutumisen kannalta ovat nousseet kaavojen lähtötietojen ja perusselvitysten riittävyys ja ajantasaisuus, kulttuuriympäristöä koskevien tavoitteiden suhde mahdollisiin muihin valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin, valtakunnallisesti merkittäviä

kulttuuriympäristöalueita koskevien kaavojen ajantasaisuus sekä kaavamerkinnät ja -määräykset, jotka turvaavat alueiden ominaisluonteen säilymisen.

Maankäyttö- ja rakennuslakiin sisältyy myös purkamislupajärjestelmä, joka liittyy läheisesti rakennussuojeluun. Rakennusta tai sen osaa ei saa ilman lupaa purkaa asemakaava-alueella tai alueella, jolla on voimassa rakennuskielto asemakaavan laatimiseksi. Lupa on myös tarpeen, jos yleiskaavassa niin määrätään. Rakennuksen tai sen osan purkamisessa on huolehdittava siitä, ettei historiallisesti tai rakennustaiteellisesti arvokkaita rakennuksia tai kaupunkikuvaa turmella. Purkamisluvan myöntämisen edellytyksenä on, ettei purkaminen merkitse rakennettuun ympäristöön sisältyvien perinne-, kauneus- tai muiden arvojen hävittämistä eikä haittaa kaavoituksen toteuttamista. Tarkoituksena on varmistaa, ettei suojelun arvoisia rakennuksia pureta, ennen kuin suojelukysymys saadaan ratkaistuksi joko asianmukaisella kaavalla tai lain rakennusperinnön suojelemisesta mukaisella suojelulla.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset edistävät kunnan alueiden käytön suunnittelun ja rakennustoimen järjestämistä omalla toimialueellaan. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset valvovat, että kaavoituksessa, rakentamisessa ja muussa alueiden käytössä otetaan huomioon vaikutuksiltaan valtakunnalliset ja merkittävät maakunnalliset asiat. Maankäytön suunnittelun edistämisen välineitä ovat muun muassa vuosittaiset kuntien kanssa käytävät kehittämiskeskustelut, joissa ajankohtaisten kaava-asioiden lisäksi sivutaan usein myös kulttuuriympäristöasioita. Laki antaa hyvät mahdollisuudet rakennussuojelulle. Ongelmaksi ovat kuitenkin muodostuneet suojelun kannalta vanhentuneet asemakaavat.

Kansainväliset sopimukset

Kansainväliset sopimukset ja suositukset, kuten Unescon ja Euroopan neuvoston rakennusperintösopimukset sekä monet EU-ohjelmat antavat osaltaan velvoitteita ja lähtökohtia huolehtia kulttuuriympäristöstämme. Maailmanperintösopimus (Yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemiseksi) on Unescon vuonna 1972 hyväksymä kansainvälinen sopimus. Sen keskeisenä lähtökohtana on huoli maailman uhanalaisen kulttuuri- ja luonnonperinnön säilymisestä tuleville sukupolville. Sopimuksen tavoitteena on eri kansakuntien ainutlaatuisen perinnön arvostuksen lisääminen ja sitä

koskevan tiedon levittäminen. Sen pohjalta tuetaan kansainvälisessä yhteistyössä toteutettavaa kulttuuriperinnön pelastamista, vaalimista ja kunnostamista silloin, kun kansalliset voimavarat eivät riitä. Suomi ratifioi sopimuksen vuonna 1987. Suomessa on tällä hetkellä seitsemän maailmanperintökohdetta.

Haagin vuoden 1954 yleissopimus on Unescon alainen humanitaarinen yleissopimus, jonka tavoitteena on kulttuuriomaisuuden suojelu aseellisen selkkauksen sattuessa. Sopimus syntyi toisen maailmansodan jälkeen tilanteessa, jossa merkittävä osa eurooppalaista kulttuuriperintöä oli tuhoutunut suorien ja epäsuorien hyökkäysten sekä ryöstelyn seurauksena. Sopimuksen lähtökohtana on ajatus, että yksittäisten kansakuntien kulttuuriomaisuuden tuhoutuminen ei ole pelkästään kansallinen menetys, vaan koskee koko ihmiskunnan kulttuuria. Suomi ratifioi yleissopimuksen ja siihen liittyvän pöytäkirjan vuonna 1994. Haagin yleissopimuksen mukainen kansallisesti merkittävän kulttuuriomaisuuden luettelo on Museoviraston asiantuntijanäkemys kansallisesti merkittävästä kulttuuriomaisuudesta. Luettelo on laadittu etupäässä puolustusvoimien ja pelastusviranomaisen kriisin aikaista toimintaa varten. Luetteloa ei ole vielä vahvistettu.

Euroopan neuvoston kolme kulttuuriympäristöön ja -perintöön liittyvää yleissopimusta on saatettu voimaan myös Suomessa. Rakennusperintöä käsittelee Granadan (1985), arkeologista kulttuuriperintöä Maltan (1992) ja maisemaa Firenzen (2000) yleissopimus. Yleissopimuksia täydentää joukko suosituksia kulttuuriperinnön eri alueilta.

Suomi hyväksyi 16.12.2005 eurooppalaisen maisemayleissopimuksen, joka tuli kansallisesti voimaan 1.4.2006. Maisemat ilmentävät eurooppalaisen kulttuuri- ja luonnonperinnön monimuotoisuutta, ja niillä on tärkeä merkitys ihmisen elinympäristönä. Maisemasopimus syntyi tämän yhteisen perinnön ja arvosisällön turvaamiseksi. Se velvoittaa viranomaisia vaalimaan maiseman arvoja ja kannustaa kansalaisia osallistumaan maisemia koskevaan päätöksentekoon. Sopimus koskee yhtä lailla luonnonmaisemia, maaseudun viljelymaisemia kuin rakennettuja kaupunkimaisemiakin. Siihen sisältyvät myös arkiympäristöt ja huonolaatuisiksi muuntuneet alueet. Suomen nykyinen lainsäädäntö, hallinnolliset ohjelmat ja käytännöt täyttävät jo sopimuksen velvoitteet, joten sopimuksen voimaansaattaminen ei aiheuttanut muutoksia lainsäädäntöön.

Valtakunnalliset sopimukset ja strategiat

Varsinais-Suomen alueella on yhdeksän ja Satakunnassa kolme valtakunnallisesti arvokasta rautatieympäristöä, joita koskee sopimus menettelytavoista valtakunnallisesti merkittävien rautatieasema-alueiden säilyttämiseksi ja suojelemiseksi (Rautatiesopimus). Varsinais-Suomessa nämä ovat Kyrön rautatieasema (Pöytyä), Loimaan, Paimion, Raision, Salon, Turun ja Uudenkaupungin rautatieasemat sekä VR:n konepaja Turun ratapihalla ja rautatierakennukset Turun satamassa. Satakunnan alueet ovat Kokemäen Peipohja, Porin Mäntyluoto ja Rauma. Useisiin asemaympäristöihin liittyy myös puisto. Sopimuksella viranomaiset ovat sitoutuneet viemään eteenpäin alueiden suojelua ensisijaisesti kaavoituksella ja toissijaisesti rakennussuojelulain keinoin. Muutkin asemaympäristöt ovat useimmiten maakunnallisesti arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristöjä.

Valtakunnallisesti rakennusperinnön hoitoa ohjaavat Valtioneuvoston hyväksymät Arkkitehtuuripoliittinen ohjelma ja Rakennusperintöstrategia (valtioneuvoston päätös 13.6.2001). Vuodelta 1998 oleva nykyinen arkkitehtuuripoliittinen ohjelma määrittelee tavoitteet arkkitehtuuria edistäville julkisen vallan toimenpiteille, ja sen mukana rakennusperintömme vaalimiselle. Suomelle valmistellaan uutta arkkitehtuuripoliittista ohjelmaa, jonka on määrä valmistua lokakuussa 2020. Työssä otetaan huomioon tulevaisuuteen vaikuttavat muutokset, niiden vaikutukset rakennettuun ympäristöön sekä mahdollisuudet parantaa elinympäristön laatua arkkitehtuurin avulla. Yhtenä näkökulmana on kulttuuriperintö. Rakennusperintöstrategian tavoitteena on huolehtia siitä, että rakennusperinnön arvot ja sitä koskeva tieto välittyvät kansalaisille. Se pyrkii varmistamaan taloudelliset edellytykset hyvälle hoidolle sekä kehittämään tehokasta ja asiakaslähtöistä rakennusperintöasioiden hallintoa. Seurantaraportissa vuodelta 2005 tuotiin ongelmina esiin puutteellinen inventointitietojen ja paikkaidentiteettiä tukevien kulttuuriympäristöohjelmien kattavuus, energiansäästötavoitteiden soveltaminen rakennusperintökohteissa ja modernin arkkitehtuurin arvottamiseen ja suojeluun liittyvät haasteet.

Ympäristöministeriön yhteistyössä alan keskeisten toimijatahojen kanssa laatima Pitkän aikavälin korjausrakentamisen strategian tavoitteeksi on asetettu vähentää rakennusten hiilidioksidipäästöjä vuoden 2020 alusta 90% vuoteen 2050 mennessä. Strategiassa

esitetään yleiskatsaus Suomen rakennuskannasta, tavoitteet energiatehokkuudelle, kustannustehokkaat korjaustoimenpiteet ja niiden rahoitus sekä politiikkatoimet, joilla edistetään rakennusten korjaamista energiatehokkaiksi ja lämmityksen suhteen vähähiiliseksi. Strategia sisältää yhteensä 85 toimenpidettä, joista osa on jo toteutunut. Korjausrakentamisen strategioiden yhteydessä Ympäristöministeriö on tuottanut kiinteistönomistajille ja suunnittelijoille oppaita vanhojen rakennusten energiatehokkuusvaatimusten toteuttamiseen.

Maakunnalliset, alueelliset ja paikalliset ohjelmat

Varsinais-Suomen liitto ja Satakuntaliitto päivittävät alueidensa maakuntaohjelmia neljän vuoden välein. Maakuntaohjelmalla toteutetaan maakuntastrategiaa. Varsinais-Suomen maakuntaohjelmassa kulttuuriympäristö on tunnistettu vetovoimatekijänä ja vahvuutena. Yhtenä ohjelman toimenpiteenä on ”Rakennetaan kestävää ja näkyvää vapaa-aikakonseptia, jossa elävä ja elinvoimainen saaristo, vetovoimaiset kansallispuistot sekä maakunnan rikas kulttuuriympäristö niin rannikko- kuin sisämaa-alueillakin tarjoavat elämyksiä ympäri vuoden.” Satakunnan maakuntaohjelman yhtenä kehittämislinjauksena puolestaan on arvokkaista luonnon- ja kulttuuriympäristöistä huolehtiminen. Kulttuuriympäristön positiiviset vaikutukset on tunnistettu, sillä hoidettu ympäristö ja esimerkiksi Satakunnan monipuolinen luonto- ja kulttuuriympäristö vaikuttavat maakunnan imagoon. Ympäristön hyvä tila on perusta maakunnan vetovoimalle, ihmisten hyvinvoinnille ja turvallisuudelle

Vuonna 2005 julkaistu ”Hetken työ tuhatvuosihin vaikuttaa – Varsinais-Suomen arkkitehtuuripoliittinen ohjelma” pyrkii nostamaan hyvän rakennetun ympäristön ja arkkitehtuurin perusoikeudeksi ja menestystekijäksi Varsinais-Suomessa, lähtökohtinaan hyvinvointi ja viihtyvyys elinympäristössä. Ohjelma pyrkii vaikuttamaan rakentamisen ja kulttuuriympäristön yhteiskunnallisiin ja yhteisöllisiin rakenteisiin, tukemaan ympäristön hallittua muutosta sekä lisäämään vuorovaikutusta rakennusalan eri toimijoiden välillä. Ohjelman tavoitteena on vahvistaa kokonaisvaltaista, ympäristöä kunnioittavaa kaavoitusta, kansalaisten osallisuutta, ylikunnallista yhteistyötä rakentamiseen liittyvissä kysymyksissä sekä kulttuuriympäristön hoitoa ja ympäristökasvatusta. Toimenpiteet ovat tukena rakentamista koskevan lainsäädännön noudattamiselle.

Satakunnan arkkitehtuuripoliittinen ohjelma ”Kauas katse kantaa” valmistui vuonna 2012 ja se on ajateltu käytettävän yhdessä Satakunnan arkkitehtuurikartaston kanssa. Satakunnan arkkitehtuuripolitiikka sisältää tavoitteita ja toimenpide-ehdotuksia laadukkaan ympäristön turvaamiseksi ja hyvän rakentamiskulttuurin edistämiseksi. Suuressa osassa Satakuntaa ympäristön parantamista ei voi laskea uuden rakentamisen varaan vaan on pidettävä huolta olevasta ympäristöstä, on osattava muutos- ja korjaustyöt sekä täydentävä rakentaminen. Kun päästään toteuttamaan uutta, tulee vaatia kestävää laatua. Ohjelma on rakennettu seitsemän tavoitteen ympärille, jotka ovat: arkkitehtuuri kuuluu kaikille, rakennetun ympäristön muutos on hallittua, kokonaisnäkemystä maankäyttöön tarvitaan, julkinen rakentaminen ja kiinteistönpito kelpaavat malliksi, laadukkaalla ympäristöllä imagoa ja kilpailuetua, asiantuntemus ja yhteistyö kunniaan sekä arkkitehtuuri tutuksi.

Kuntakohtaisia arkkitehtuuripoliittisia ohjelmia ovat tehneet Turku ja Uusikaupunki.

Alvar Aallon suunnittelema **Paimion parantola** on suojeltu **rakennusperintölailla**. Rakennus valmistui 1933 ja se kuuluu Suomalaisen funktionalismin pääteoksiinon kansainvälisesti arvostettu modernin arkkitehtuurin merkkiteos, joka kuuluu kansainvälisen DOCOMOMO-järjestön hyväksymään valikoimaan suomalaisen modernismin merkkiteoksista 1920-luvun lopulta 1970-luvulle. Sairaalassa on myös Alvar Aallon parantolaa varten suunnittelemia huonekaluja, valaisimia ja muita sisustukseen liittyviä yksityiskohtia. Paimion parantola on edelleen terveydenhuollon käytössä. *Kuva: Karolina Jalarvo, 2020, Varsinais-Suomen ELY-keskus.*

Eurajoella sijaitseva keskiaikainen **Liinmaan linna** on **muinaismuistolailla** suojeltu. Kesällä 2020 linnan alueelle suunniteltiin rappuset helpottamaan linnan raunioilla kulkemista. Ennen muinaisjäännösalueelle rakentamista on lain nojalla tehtävä arkeologiset tutkimukset, jotta vältytään muinaisjäännöksen ja arvokkaan historiatiedon vahingoittamiselta. Myös itse rappusten rakenteet on tehtävä niin, että ne eivät vaaranna muinaisjäännöstä. Kuvassa Liinmaan linnan arkeologiset kaivaukset on tehty ja esille on tuotu kivirakenteita, jotka ovat luultavimmin keskiaikaisen linnan porttirakennelmia. *Kuva: Meri-Tuuli Suorsa, 2020, Varsinais-Suomen ELY-keskus.*

Kirkkolailla suojeltu **Nousiaisten Pyhän Henrikin kirkko** rakennettiin 1286-1290 näyttävälle paikalle Hirvijokiahteen töyräälle. Tämä Pyhän Henrikin kulttiin liittyvä kirkko on Turun tuomiokirkon ohella Suomen keskiaikaisen kirkkoarkkitehtuurin merkittävin muistomerkki. Kirkkoa vastapäätä Hirvijoen toisella puolella sijaitsevat 1890-luvulla rakennettu pappila piharakennuksineen sekä Nummen historiallinen kylämaisema, jonka asutuksen varhaisvaiheet ulottuvat rautakaudelle saakka. Kirkko muodostaakin ympäristöineen yhden Suomen merkittävimmistä kulttuurimaisemista. *Kuva: Paula Kaunonen, 2016, Nousiaisten kunnankirjasto.*

Niin Pomarkun vanha (vasemmalla) kuin uusi kirkko ovat **kirkkolailla** suojeltuja. Pomarkun vanha, vuonna 1802 rakennettu puukirkko, oli purku-uhan alla uuden kivikirkon noustua viereen vuonna 1921. Vanha kirkko oli huonokuntoinen ja kärsinyt vaurioita kansalaissodassa. Vanha talonpoikaiskirkko kuitenkin pelastui muuan Heikki Klemetin ansioista. Vanhaa puukirkkoa on kunnostettu useaan otteeseen alkuperäistä ulkoasua kunnioittaen. Museovirasto tukee kirkon kunnossapitoa. *Kuva: Meri-Tuuli Suorsa, 2020, Varsinais-Suomen ELY-keskus.*

Tuorlan maatalousoppilaitos rakennuksineen ja puutarha-alueineen Kaarinassa on suojeltu **rakennusperintölailla.** Suojelu kohdistuu muun muassa ulkoasuun, rakennusrunkoon, tilajakaumaan, kiinteään sisustukseen ja laitteistoon, huomioon ottaen kunkin rakennuksen säilyneisyys ja muut ominaispiirteet. Piikkiön Tuorlan kartanona tunnettu uusklassistinen kokonaisuus toimi keskiaikaisena kirkontilana ja 1800-luvun loppupuolella sinne perustettiin maanviljelyskoulu. Kartanon vanhimmat rakennukset ovat 1810-luvulta. Kuvassa Tuorlan kartanon entinen konttori (oikealla) ja kuutionmuotoiset makasiinit ja vaja eli tornirakennukset. *Kuva: Kirsti Virkki, Varsinais-Suomen ELY-keskus.*

Laki rakennusperinnön suojelemisesta turvaa **Rauman Seminaaria.** Rauman Seminaari on 1800-luvun lopulla rakennettu opettajaseminaari, jonka on suunnitellut arkkitehti Jac. Ahrenberg. Rauman Seminaari edustaa aikakaudelle tyypillistä arkkitehtuuria, minkä vuoksi suojelun kohteeksi ovat nimetty mm. rakennuksen ulkoarkkitehtuuri, tilajako, alkuperäisenä säilyneet rakennusosat ja kiinteä sisustus. Korjaukset on tehtävä siten, että arkkitehtuuri ja ajallinen kerroksellisuus säilyvät. Kuvassa edessä oikealla päärakennus ja taaempana johtajan asuinrakennus, nykyisin kirjasto. *Kuva: Olli Joukio, 2020, Satakunnan Museo.*

Turussa sijaitseva **maaherran makasiini** on myös suojeltu lailla **rakennusperinnön suojelemisesta**. Kahta eri aikakautta edustava makasiini on tärkeä osa entisen akatemiatalon historiaa, kirkon ja hallinnon ydintä. Makasiinin toinen siipi on valmistunut 1832 ja toinen, maanmittauskonttorin siipi 1900-luvun alulla. Suojelu on kohdistettu makasiinin ja maanmittauskonttorin siiven ulkoasuun, rakennusrunkoon sekä piha-alueeseen. Lisäksi sisällä mm. eteishalli, portaikko ja pintojen alla alkuperäisenä säilyneet ja varhaiset rakenteet ovat suojeltuja. *Kuva: Maarit Mannila, 2015, Museoviraston Kulttuuriympäristön kuvakokoelma.*

Porin Noormarkussa sijaitseva **Villa Mairea** on piharakennuksineen ja -alueineen **rakennusperintö-lailla suojeltu.** Villa Mairea on valmistunut 1939 arkkitehtien Alvar ja Aino Aallon suunnittelemana Harry ja Maire Gullichsenille ja heidän taidekokoelmilleen. Ulko- ja sisäasultaan ja jopa irtaimistoltaan alkuperäistä vastaavana säilynyttä Villa Maireaa pidetään ainutlaatuisena modernismin ajan kokonaistaideteoksena ja Aallon merkittävimpinä teoksina. Lisäksi Mairea kuuluu osaksi Noormarkun ruukkialueen valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. *Kuva: Kirsti Virkki, Varsinais-Suomen ELY-keskus.*

Kiinteät muinaisjäännökset on Suomessa rauhoitettu **muinaismuistolailla** ja näin on myös **Koroistenniemi** Turussa. Vähäjoen ja Aurajoen haarakohdassa sijaitsevalla Koroistenniemi jakaantuu tasaiseen alueeseen, jossa nähtävillä on kirkonrauniot, sekä jyrkkään rinnealueeseen, jossa löydettävänä on kastelli, piispanlinna, vallit ja vallihauta perustuksineen. Tutkimusten mukaan alueelle olisi kehkeytynyt kauppapaikka, josta Turun kaupunki on saanut alkunsa. Kuvan risti on merkkinä entisestä kirkosta. Kuva: Satu Mikkonen-Hirvonen, 2013, Museoviraston Arkeologian kuvakokoelma.

Kokemäellä sijaitsevan **Pyhä Henrikin** saarnahuone ja kappeli ovat **rakennusperintölailla** suojeltuja. Kappelin sisällä oleva saarnahuone on keskiaikainen hirsiaitta, joka on yhdistetty piispa Henrikiin. Se on myös yksi vanhimpia säilyneitä hirsirakennuksia. Kokonaisuus on lisäksi **muinaismuistolain suojelema** kiinteä muinaismuistojäännös. Alue on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY). *Kuva: Kirsti Virkki, Varsinais-Suomen ELY-keskus.*